

Sygn. akt I ZO 89/22

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie z wniosku sędzi Sądu Rejonowego w K.- M. S. o zbadanie spełnienia przez SSN Tomasza Demendeckiego wymogów niezawisłości i bezstronności (sprawa oznaczona sygnaturą I ZB 37/22), po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 9 lutego 2023 r. wniosku sędzi M. S. z 2 grudnia 2022 r. o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Zbigniewa Kapińskiego od rozpoznania wniosku zarejestrowanego pod sygn. akt I ZB 37/22 na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. a contrario w zw. z art. 42 § 1 k.p.k.

postanowił:

wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Zbigniewa Kapińskiego od rozpoznania wniosku zarejestrowanego pod sygn. akt I ZB 37/22 pozostawić bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pismem z 2 grudnia 2022 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) sędzia M. S. na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. wniosła o wyłączenie SSN Zbigniewa Kapińskiego od rozpoznania wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Tomasza Demendeckiego wymogów niezawisłości i bezstronności.

Jako przyczynę złożenia wniosku wskazano, że okoliczności dotyczące powołania SSN Tomasza Demendeckiego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, rzutują na spełnienie przez niego wymogów, o których mowa w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym. Zdaniem wnioskującego te same zastrzeżenia wprost i bezpośrednio odnoszą się również do SSN Zbigniewa Kapińskiego, ponieważ została on powołany na stanowisko sędziego Sądu

Najwyższego z udziałem organu określanego jako Krajowa Rada Sądownictwa, w skład której weszło piętnastu sędziów wybranych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdaniem wnioskującej zachodzi poważne niebezpieczeństwo, że ocena wpływu sposobu powołania Tomasza Demendeckiego na stanowisko Sędziego Sądu Najwyższego będzie nieobiektywna czy wręcz stronnicza, gdyż nie sposób oczekiwać od SSN Zbigniewa Kapińskiego, by mógł dokonać rzetelnej i kompetentnej oceny uchybień popełnionych przy procedurze nominacyjnej w odniesieniu do SSN Tomasza Demendeckiego w sytuacji, gdy sam jest bezpośrednim beneficjentem kwestionowanej w tym wniosku procedury.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Na wstępie wskazać należy, iż z odesłania zawartego w art. 29 § 24 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1904 z późn. zm. – dalej powoływana jako uSN) wynika, że ocena dopuszczalności wyłączenia sędziego wylosowanego do rozpoznania wniosku o test sędziego powinna następować odrębnie w zależności od tego, czy sprawa, w której złożono wniosek o test sędziego, rozpoznawana jest w postępowaniu cywilnym czy karnym. Wspomniany przepis art. 29 § 24 uSN odsyła zatem do odpowiedniego stosowania w sprawach nieuregulowanych w ustawie o Sądzie Najwyższym przepisów o zażaleniu „obowiązujących w postępowaniu, którego wniosek dotyczy”.

Wniosek o wyłączenie SSN Zbigniewa Kapińskiego od rozpoznania wniosku zarejestrowanego pod sygn. akt I ZB 37/22 uznać zatem należało - na gruncie przepisów postępowania karnego - za niedopuszczalny, a w konsekwencji pozostawić go bez rozpoznania. Na marginesie należy wskazać, że wnioskująca wskazała błędną sygnaturę, tj. „I ZO 37/22”, zamiast prawidłowo „I ZB 37/22”.

Zaznaczenia wymaga, iż wnioskująca w treści wywiedzionego pisma odwołuje się do art. 41 k.p.k., który to przepis określa względną, a nie bezwzględną (art. 40 k.p.k.) podstawę wyłączenia sędziego (*iudex suspectus*) i wskazuje na przesłankę „bezstronności sędziego w sprawie”, które to sformułowanie odczytywać należy jako etap postępowania, w którym sprawa spełnia już warunki formalne i podlega rozpoznaniu co do jej istoty, co obejmuje jej prowadzenie i merytoryczne

rozstrzyganie przez uprawniony skład sędziowski. Wniosek o wyłączenie sędziego oparty na podstawie istnienia okoliczności mogących wskazywać na brak bezstronności sędziego, można zatem złożyć w odniesieniu do tego sędziego, który rozstrzyga sprawę w jej głównym, zasadniczym nurcie (tj. części, która stanowi przedmiot danego postępowania), a nie w kwestiach ubocznych, wynikających z reguły z konieczności wydawania określonych orzeczeń co do kwestii incydentalnych, mogących to niejednokrotnie pojawić się w toku trwającego zasadniczego przedmiotu postępowania. Ujęte w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. sformułowanie „w danej sprawie” należy zatem ograniczać tylko do takiego zakresu postępowania (zob. postanowienie z dnia 23 listopada 2004 r., V KK 195/04, OSNKW 2005, z.1, poz. 5; z dnia 17 lutego 2010 r. WD 3/10, R- OSNKW 2010/1/355; postanowienie z dnia 1 października 2009 r., II KK 52/09, Lex 532381; postanowienie z dnia 12 czerwca 2012 r., III KO 34/12, OSNKW 2012, z. 11, poz. 116). Na tle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego bezspornym jest, iż stronie nie przysługuje wniosek o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania wniosku o wyłączenie innego sędziego. Tytułem przykładu należy wskazać, że w postanowieniu z 24 listopada 2004 r., V KK 195/04 Sąd Najwyższy wskazał, że w rozumieniu art. 41 k.p.k. „sprawą” jest postępowanie zmierzające do rozpoznania i orzekania o głównym przedmiocie procesu. Takie stanowisko Sąd Najwyższy wyraził również w postanowieniu z 23 czerwca 2008 r., WD 1/08, gdzie wprost wskazano, że „sprawą” nie jest odrębnie uregulowane postępowanie w przedmiocie wyłączenia, a także w postanowieniu z 5 grudnia 2013 r., V KK 156/13. W uwzględnieniu tych trafnych zapatrywań, które podziela Sąd Najwyższy orzekający w niniejszym postępowaniu trzeba stwierdzić, że w postępowaniu, w którym ma zapaść rozstrzygnięcie co do kwestii, która nie jest głównym przedmiotem procesu ustawa karnoprocesowa w ogóle nie przewiduje postępowania w przedmiocie wyłączenia, czego konsekwencją jest fakt, że wniosek który jest w takiej sytuacji procesowej złożony, nie może być przedmiotem rozpoznania.

Na tej zasadzie uznaje się w postępowaniu karnym, iż niedopuszczalne jest żądanie wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego (sędziów), gdyż nie jest to sędzia wyznaczony do rozpoznania sprawy.

Podobny charakter - z uwagi na tożsamość skutku w postaci wyłączenia sędziego od udziału w sprawie głównej - ma instytucja przewidziana w art. 29 uSN. Zarówno rozpoznanie wniosku o wyłączenie, jak i wniosku o przeprowadzenie testu sędziego następuje na tle zasadniczego przedmiotu procesu i ma charakter incydentalny.

Trafność powyższego założenia wspiera nadto rozwiązanie przyjęte w art. 29 § 8 uSN, ustanawiające obowiązek zawiadomienia uprawnionego o składzie rozpoznającym sprawę, a zatem jedynie w przypadku wyznaczenia obsady orzeczniczej w postępowaniu rozstrzygającym o przedmiocie postępowania, a nie do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego, mającej charakter „wpadkowy”. Zaznaczenia wymaga przy tym, iż obecnie obowiązujące przepisy przewidują informowanie stron o składzie sądu wyznaczonym do rozpoznania sprawy w ograniczonym, choć ściśle określonym zakresie. Z art. 29 § 6 uSN wynika, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym zawiadomienie strony o składzie przewidziane jest jedynie w enumeratywnie wymienionych sprawach, tj. w sprawie, w której wniesiono środek zaskarżenia, w sprawie dyscyplinarnej, w sprawie o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury, w sprawie z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczącej sędziego Sądu Najwyższego oraz w sprawie z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku. Obowiązek zawiadomienia o składzie Sądu Najwyższego wynika w tym wypadku z możliwości przeprowadzenia postępowania w przedmiocie badania spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów niezawisłości i bezstronności, gdyż do zainicjowania takiego postępowania uprawnione są strony.

Mając na uwadze powyższe wskazać zatem należy, iż postępowanie w przedmiocie wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Tomasza Demendeckiego wymogów niezawisłości i bezstronności - jako postępowanie niezmierzające do rozstrzygnięcia kwestii o charakterze zasadniczym i niestanowiące głównego przedmiotu procesu - nie stanowi sprawy w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k. Złożony w tym układzie procesowym wniosek sędzi M. S. nie może być zatem przedmiotem procedowania.

Niezależnie od kwestii niedopuszczalności wywiedzionego przez sędzię M. S. wniosku, poczynić należy marginalną uwagę, iż uzasadnienie formułowanego żądania w swej istocie sprowadza się jedynie do wyrażenia subiektywnej oceny na temat Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa i jest to ocena, która nie znajduje oparcia w obowiązującym porządku prawnym.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[as]